společnosti. Zaplatili-li však žalující společníci vyrovnací kvotu v čas, zanikla tím pohledávka žalované vymáhající věřitelky i vůči nim, a žalobě oposiční proto bylo právem vyhověno.

Čís. 6377.

Zavázal-li se pachtýř úmluvou po vydání záborových zákonů vrátiti propachtovateli při ukončení pachtu dvůr co do obdělání pozemků a co do stromoví ve stavu, v jakém ho převzal, není převzetí dvoru Státním pozemkovým úřadem nepředvídatelnou a neodvratitelnou událostí a nemá v zápětí zánik oné povinnosti pachtýře. Nárok propachtovatelův není obmezen na náhradu pouze potud, pokud pachtýři při krátkém trvání pachtu bylo možno uvésti pozemky do stavu, v jakém je převzal a ohledně hnoje potud, pokud bylo možno vyrobiti hnůj po dobu pachtu.

(Rozh. ze dne 19. října 1926, R I 539/26.)

Smlouvou ze dne 2. listopadu 1923 a podle připojených k ní pachtovních podmínek (§ 6) zavázali se žalovaní, pachtující od žalobce dvůr P., vrátiti při ukončení pachtu dvůr ohledně obdělání pozemků (osevu, orby, pohnojení) a ohledně stromoví ve stavu, v jakém jej podle seznamů o tom zřízených převzali. Ježto pacht dvora následkem převzetí Státním pozemkovým úřadem skončil již v listopadu 1924, pokud se týče z jara 1925 a k odevzdání dvoru se strany žalovaných v důsledku toho nedošlo, žalovaní také náhrady za předaný jim při převzetí dvoru osev, orbu, hnojivo žalobci nedali, domáhal se žalobce této náhrady a náhrady za scházející stromoví. První soud žalobní nárok zamítl, ježto oprávněnou shledal námitku žalovaných, že převzetím dvoru Státním pozemkovým úřadem, které jest pokládati za nepředvídatelnou a pro žalované neodvratnou událostí, stalo se požadované na žalovaných plnění nemožným. Odvolací soud napadený rozsudek zrušil a vrátil věc prvému soudu, by ji, vyčkaje pravomoci, znovu projednal a rozhodl. Důvody: Pokud jde o nesprávné právní posouzení věci, spočívá rozsudek prvé stolice na názoru soudu, že v tomto případě jde o zrušení smlouvy pachtovní beze všeho zavinění a přičinění se strany žalované událostí ležící mimo dosah její moci převzetím dvora Státním pozemkovým úřadem na základě zákonů o pozemkové reformě, kteroužto okolnost žalovaní odvrátiti nemohli, při čemž prý okolnost, že žalovaní s výpovědí smlouvy pachtovní se strany Státního pozemkového úřadu mohli počítati, na věci ničeho nemění. K názoru tomu dospívá soud prvé stolice na základě úvahy, že pachtovní smlouva o předání pachtu z 2. listopadu 1923 prý předpokládá, že pachtovaný dvůr při skončení pachtu převzat bude propachtovatelem, nebo jeho právním zástupcem neb dědicem, což však se nestalo, neboť převzetí pachtovaného objektu nenastalo propachtovatelem ani jeho universálním nebo singulárním sukcesorem, nýbrž Státním pozemkovým úřadem, který není ani universálním ani singulárním nástupcem propachtovatelovým, a právě

vzhledem na ono svéčasné předání dvora propachtovateli při skončení pachtu byla učiněna prý ve smlouvě pachtovní opatření, by se na propachtovaném dvoře při jeho předání propachtovateli hospodaření i dále bez přerušení provozovati dalo a za tím účelem právě postaráno bylo o řádné osetí pozemků. Nenastalo-li však toto předpokládané odevzdání statku propachtovateli, nemůže prý tento míti zájmu na dalším hospodaření, leč v tom případě, že by pachtýři řádně nehospodařili, polí řádně neobdělávali, nebo je vymrskali, takže by následkem toho pak přejímací cena vypadla níže, což však v případě tomto ani žalobce netvrdí. V důsledku toho dospívá soud prvé stolice k závěru, že žalovaným bylo vyšší mocí zabráněno splniti ony závazky pachtovní smlouvy, o jichž nesplnění se žalobní nárok opírá. Tomuto názoru soudu prvé stolice bylo by přisvědčiti jenom v tom případě, kdyby jednání stran spočívající na pachtovní smlouvě z 2. listopadu 1923 a §u 6 všeobecných pachtovních podmínek toho obsahu, že žalovaní jsou povinni navrátiti propachtované pozemky v tom stavu, jak je při počátku pachtovního poměru převzali, se stalo ještě před vydáním zákonů o pozemkové reformě. V tom případě arciť nemohlo stranám, smlouvu uzavírajícím, ještě tanouti na mysli, že v oboru hospodaření na velkostatcích dojde jednou k takovým změnám, které povedou k záboru velkých statků a jich vyvlastnění. V souzeném případě nejde však o pachtovní smlouvu uzavřenou před vydáním zákonů o pozemkové reformě (ze dne 9. listopadu 1918, čís. 32 sb. z. a n., ze dne 16. dubna 1919, čís. 215 sb. z. a n., ze dne 8. dubna 1920, čís. 329 sb. z. a n., ze dne 11. března 1921, čís. 108 sb. z. a n. a ze dne 13. září 1922, čís. 220 sb. z. a n.), jakou právě rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 7. dubna 1925, čís. 4485 sb. z. s. na zřeteli má, na němž rozsudek prvého soudu jest založen. Smlouva o předání pachtu dvora P. na žalované uzavřena byla mezi stranami 2. listopadu 1923, tedy v čase, kdy zákony o pozemkové reformě byly již vydány a řádně vyhlášeny a také ve své účinnosti. Žalovaní musili tedy věděti, jaký účinek a dosah předpisy ty mají a jakému hospodářskému nebezpečí se žalovaní v tom případě vydávají, že by smlouva Státním pozemkovým úřadem schválena buď vůbec nebyla, nebo že by schválení se sice stalo, avšak na dobu kratší než byla pachtovní smlouvou umluvena. Žalovaným bylo dále dle §u 18 pachtovní smlouvy, kterou oba podepsali, zejména též známo, že smlouva pachtovní byla učiněna jen s výhradou, že jest jí zapotřebí schválení Státního pozemkového úřadu a že v případě neudělení tohoto schválení propachtovatel smí dvůr i h n e d zpět vzíti beze všech náhradních nároků pachtýřů. Dle výnosu obvodové úřadovny Státního pozemkového úřadu se sice schválení tohoto smlouvě pachtovní dostalo, avšak pouze na dobu výpovědní lhůty, která žalovaným výnosem Státního pozemkového úřadu ze dne 3. března 1924 ř. z. byla dána s tím, že pachtýřům nepřísluší z uděleného souhlasu více práv než osobě na zabraném statku hospodařící. Poněvadž pak výpověď z hospodaření žalovaným byla dle spisů okresního soudu doručena dne 9. května 1924, vztahovalo se udělené schválení pouze jen na dobu do 9. listopadu 1924. Všechny tyto nepříznivé okolnosti žalovaní jako rozumní hospodáři předpokládati mohli a musili počítati též zejména

s tím, že za daných okolností sotva jest možno počítati s plnou pachtovní dobou a normálním skončením pachtu, že může nastati tudíž případ předčasného jeho skončení a že mimo případy skončení pachtovního poměru, jež pachtovní smlouva měla na mysli, může se i státi, že pachtýř bude musiti předati dvůr s propachtovanými pozemky ještě před uplynutím pachtovní doby, a to nikoliv propachtovateli, nýbrž Státnímu pozemkovému úřadu. Tomu nikterak nemůže býti na závadu výnos obvodové úřadovny Státního pozemkového úřadu ze dne 9. února 1924, dle něhož svolení se uděluje na dobu výpovědní lhůty, jež dána bude na základě náhradového zákona, nejdéle do 30. června 1929. Tím nebylo nikterak řečeno, že výpověď musí býti dána v roce 1929, nýbrž žalovaní mohli a musili počítati s tím, že výpověď může býti dána i dříve, neboť lhůta 30. června 1929 značila jenom nejzazší časovou mez, do které bylo lze výpověď očekávati, a mohl ji Státní pozemkový úřad dáti zajisté i v každé době dříve. Nemůže býti proto řeči o tom, že zrušení pachtu se stalo okolností ležící mimo dosah moci žalovaných, totiž převzetím se strany Státního pozemkového úřadu, které oni nikterak předvídati nemohli, a že tudíž nesplnění závazků, jež smlouvou pachtovní ze dne 2. listopadu 1923 na se vzali, nastalo vyšší mocí. Žalovaní měli a musili s touto možností jako řádní hospodáři počítati a, pokud tak neučinili, musí si nepříznivé následky, které je v tomto směru snad stíhnouti mohou nebo stíhají, sami zodpovídati. Samozřejmě nezabýval se soud prvé stolice, zaujav mylné stanovisko o vyšší moci, jež žalovaným zabránila řádné a včasné splnění pachtovní smlouvy, s ostatními podstatnými námitkami žalovaných proti žalobnímu nároku, čímž zaviněna byla kusost a vadnost řízení. Proti nároku žalobnímu namítali žalovaní zejména, že nepřevzali pozemky v žalobě uvedené v té výměře a s tím osevem, jak žalobce tvrdí, ježto prý klausule ku všeobecným podmínkám připojené a žalovanými podepsané, mají ráz pouhé formality, a nedokazují proto ještě, že žalovaní též při převzetí pachtu uvedenou v nich výměru a stav osetých ploch skutečně převzali. Dále namítli žalovaní, že doba pachtovní trvala pouze 1 rok, 3 měsíce a 10 dnů a že následkem kratičkého trvání pachtu nebylo jim vůbec možno odevzdati pozemky převzaté v tom stavu osevu, jak by to bylo možno učiniti po uplynutí celé šestileté pachtovní doby, a že již také dle zásad obvyklého střídání plodin při řádném hospodaření nemohli v krátkém čase provésti takové střídání osevu, jehož by bylo zapotřebí, aby docílen byl takový jeho stav, jakého se žaloba při skončení pachtu domáhá. I pokud jde o náhradu za hnojivo, namítají žalovaní, poukazujíce na § 7 všeobecných pachtovních podmínek, dle kterého jsou žalovaní povinni vyrobený hnůj na pachtovním objektu propachtovateli odevzdati, že hnůj ten pro krátkou dobu trvání pachtu vyrobiti nemohli, a uplatňují tedy i v tomto směru nemožnost plnění. Tyto okolnosti, ač jsou pro správné posouzení a rozhodnutí věci podstatné, nebyly však v řízení před prvým soudem probrány a objasněny. Žalovaní převzali smlouvou z 2. listopadu 1923 povinnost ku vrácení pozemků v témže stavu, jak je převzali. Pro povinnost tu jest arci předpokladem, že smlouva bude trvati po dobu pachtovní, smlouvou stanovenou, a jest vzíti v úvahu, zda

může žalobce požadovati, by žalovaní mu vrátili propachtované pozemky s týmž stavem osevu a pohnojení, jako v době předání, kdyžtě smlouva pachtovní trvala pouze malou část doby pachtu, zejména jest uvážiti, zda bylo žalovaným možno je oseti též v tom rozsahu a týmiž plodinami, jak se to v žalobě požaduje. Ukáže-li se, že žalovaní povinnosti té při sebe větší pečlivosti a při zásadách rozumného hospodaření dostáti nemohli, nemohl by se žalobce právem domáhati splnění této povinnosti buď vůbec, nebylo-li to žalovaným vůbec možným, anebo mohl by činiti nárok jen na částečné splnění případně jen na částečnou náhradu za nesplnění převzaté povinnosti, pokud žalovaní mohli povinnosti té dostáti aspoň částečně. Poněvadž žalobní údaje odvolávají se na onen stav osevu, jaký tu byl v roce 1902, bylo též zapotřebí zjistiti, zda tehdejším pachtýřům pozemky ke dvoru P. náležející v onom rozsahu a s oním osevem byly odevzdány, jak v žalobě jest uvedeno. Tyto okolnosti nebyly však v řízení dosud provedeném řádně a spolehlivě probrány a objasněny, a také nebyly o nich potřebné snad důkazy provedeny, případně ani od stran nabídnuty. V příčině té nelze se zejména obejíti bez důkladného odborného znaleckého posudku a to již také z toho důvodu, že žalovaní popírají nárok žalobní nejen co do důvodů, nýbrž i co do výše a přiměřenosti požadovaných částek. Pokud žalovaní popírají, že převzali v žalobě uvedenou výměru a že ve směru tom mají klausule připojené ku všeobecným výminkám dle jich názoru ráz pouhé formality, bude na soudu procesním, aby pečlivě uvážil, jaký význam klausulím oněm jest přikládati, zejména klausuli ze 24. srpna 1902 připojené na příl. IV. ke smlouvě z 2. listopadu 1923 a klausuli z 2. listopadu 1923 na téže příloze se nalézající a po případě, kdyby důkaz jimi žalobcem ohledně neodevzdaného osevu a druhu plodu nabídnutý se jevil nedostatečným, by v ohledu tom provedl i případně důkazy další, jež by stranami snad nabídnuty byly. Rovněž i co do náhrady za hnojivo, jíž rozšířením žaloby se žalobce domáhá, bylo zapotřebí, by přednes stran v té příčině dosud neúplný, byl náležitě probrán a doplněn, zejména, by bylo zjištěno, jaké zásoby animálního hnojiva žalovaní při převzetí pachtu převzali, mnoho-li ho za trvání pachtu vyrobili, případně jako řádní hospodáři vyrobiti mohli a bylo-li vůbec možným, by též oněch 200 for hnoje, jichž náhrady žalobce se domáhá, v době trvání pachtu na pachtovním objektu vůbec vyrobili, po případě jaké asi množství jeho. Podobně má se věc i ohledně náhrady za nepředané stromoví. Žalovaní i v té příčině namítají nesprávnost číselných údajů žaloby a popírají přiměřenost a výši náhrady za ně požadované. Bylo proto úlohou soudu, by bylo přesně zjištěno, kolik stromů bylo pachtýřům předáno v době původního pachtu v roce 1902, kolik jich převzali žalovaní v roce 1923, a kolik jich tu zbylo v době skončení pachtu a kolik se jich v tu dobu nedostávalo. V těchto směrech rovněž zůstala věc ještě neobjasněna a, poněvadž jde o okolnosti podstatné, bylo třeba potřebné důkazy o nich připustiti a provésti, zejména pak i slyšeti znalce o přiměřenosti požadovaných náhrad. Žalobce opřel dále žalobní nárok i o eventuelní důvod bezdůvodného obohacení na straně žalovaných a rozšířil v tom směru žalobu. Ani s touto okolností se prvý soudce neobíral a nevzal ji na přetřes, ač bylo jeho úkolem zjistiti, zda

je tu tvrzené bezdůvodné obohacení na straně žalovaných a v jaké míře. Zbývá ještě vyjádřiti se o námitce žalovaných, kteří tvrdí, že byla by tu smlouva contra bonos mores a tedy nicotná, pokud žalobce snad nárok žalobní chce opírati o ustanovení §u 6 všeobecných pachtovních podmínek a o § 8 smlouvy o prodloužení pachtu z 2. listopadu 1923. Tato ustanovení byla by dle §u 879 obč. zák. jenom tehdy nicotná, kdyby porušovala dobré mravy, kdyby měla seznatelný a oběma stranám známý účel, aby něco nedovoleného, nezákonného, nebo nemravného bylo právě způsobeno, umožněno a podporováno, nebo kdyby projevem vůle stran v ustanovení tom obsaženým směřováno bylo k něčemu zavržitelnému nebo kdyby ustanovení ta obsahovala nepřípustná obmezení svobody vůle zákonem chráněné, zejména ve směru hospodářské činnosti některé ze stran. Něco takového však v oněch ustanoveních obsaženo není, a pokud jde o ustanovení §u 6 všeobecných podmínek o vrácení pozemků v témže stavu, v jakém byly převzaty, odpovídá ustanovení to v podstatě i zásadě §u 1109 obč. zák. Vzhledem k shora uvedeným vývodům jest řízení soudem prvým provedené co do právního posouzení věci mylné a poněvadž v důsledku toho nastala neúplnost a vadnost řízení, v prvé stolici provedeného (§ 496 čís. 2 a 3 c. ř. s.), jest třeba, by řízení bylo ve směrech shora uvedených doplněno a vysvětleno, načež bude lze teprve spornou věc řádně a spolehlivě posouditi.

Nejvyšší soud nevyhověl rekursu ani té ani oné strany.

Důvody:

Pokud usnesení odvolacího soudu napadají žalovaní a, dovozujíce nesprávnost stanoviska odvolacího soudu, že převzetí dvoru Státním pozemkovým úřadem nepředvídatelnou a neodvratnou událostí nebylo a že proto žalovaní převzaté povinnosti ohledně vrácení dvora pokud se týče náhrady na nich požadované sproštěni nejsou, a dále dovozujíce nesprávnost názoru odvolacího soudu, že žalobní nárok se dobrým mravům nepříčí, mají za to, že zrušení rozsudku prvního soudu nebylo zapotřebí a že měl odvolací soud ihned ve věci rozhodnouti, nelze s dotyčnými vývody žalovaných souhlasiti. Uvedená stanoviska odvolacího soudu jsou správná a jsou důvody v napadeném usnesení odvolacím soudem uvedenými plně opodstatněna. Dovolací soud tyto důvody sdílí a na vyvrácení vývodů žalovaných k nim poukazuje. Uvádějí-li žalovaní, že prý by žalobce, kdyby jeho nárok byl uznán po právu, obdržel zaplaceno za osev, orbu a hnojení dvakrát, jednou od Státního pozemkového úřadu v přejímací ceně za pozemky a podruhé od nich, nemá toto tvrzení opodstatnění. Nárok na náhradu nákladů na příští úrodu, na osev, orbu, pohnojení náleží podle §u 43 a) zákona ze dne 8. dubna 1920 č. 329 sb. z. a n. ve znění novely ze dne 13. července 1922, č. 220 sb. z. a n. osobě hospodařící, tedy v případě pachtu pachtéři, nikoli vlastníku, a za stromy, pokud jich při převzetí Státním pozemkovým úřadem nebylo, žalobce nároku vůči tomuto úřadu na náhradu nemá. K vývodům žalovaných a k oprávněnosti nároku žalobce uvésti jest ještě toto: Žalovaní převzali dvůr do pachtu s pozemky osetými, zoranými a pohnojenými. Kdyby neměli žalovaní žalobci osev, orbu a hnojivo nahraditi, byli by na úkor ža-

lobcův obohaceni. Pokud totiž pozemky oseli, zorali a pohnojili, dostali náhradu od Státního pozemkového úřadu. Pokud pozemky odevzdali Státnímu pozemkovému úřadu neoseté, nezorané a nepohnojené, ušetřili na osivu, orbě a hnoji a na nákladech se setím, s orbou a hnojením spojených. Prospěch takto žalovaným připadající si na úkor žalobce ponechati nejsou oprávněni. Rekurs žalovaných do napadeného usnesení dle toho opodstatněn není. Co se týče rekursu žalobce, jest k jeho vývodům přisvědčiti toliko potud, pokud týkají se názoru odvolacího soudu, že náhrada za obdělání pozemků a za hnůj přísluší žalobci jen tou měrou, pokud žalovaným při krátkém trvání pachtu bylo možno uvésti pozemky do stavu, v jakém je převzali, a ohledně hnoje potud, pokud jim bylo možno hnůj za dobu pachtu vyrobiti. Tento názor odvolacího soudu nelze srovnati s jeho stanoviskem, podle kterého ukončení pachtu následkem převzetí Státním pozemkovým úřadem, protože nejde o událost nepředvídatelnou pokud se týče neodvratnou, zánik povinnosti žalovaných k požadované náhradě za následek nemá, názor ten nemá opory ani ve smlouvě a odporuje i tomu, co bylo uvedeno o tom, že by žalovaní, nenahradíce převzatý při jejich ujetí se pachtu osev, orbu a pohnojení, byli na úkor žalobce obohaceni. Doplněné řízení uložené prvnímu soudu v důsledcích uvedeného názoru odvolacího soudu tudíž odpadá. Jinak nelze však žalobci přisvědčiti, že zrušení prvního rozsudku nebylo třeba a že odvolacímu soudu náleželo přímo ve věci rozhodnouti. Kromě námitky žalovaných o zániku jejich povinnosti proti nim uplatňované následkem převzetí dvoru Státním pozemkovým úřadem, událostí to prý nepředvídatelnou a neodvratnou, a kromě námitky, že zažalovaný nárok se příčí dobrým mravům, pokud se týče, že žalobce byl by dvakrát zaplacen a tak obohacen, namítali žalovaní také předčasnost žaloby, dále tvrdili, že potvrzení jejich o stavu převzatých pozemků a o počtu stromů bylo jen formální a že nahraditi jest jim osev, orbu, pohnojení a stromy dle stavu a v počtu, v jakém jim skutečně byly odevzdány a namítali též přemrštěnost co do výše požadované náhrady. Tyto námitky zůstaly prvním soudem nevyřízeny, důkazy, jichž k vyřízení námitek, pokud se týče k rozhodnutí o nároku provésti bude zapotřebí, provedeny nebyly a ježto nelze říci, že by projednání uvedených námitek a provedení důkazů přímo u odvolacího soudu bylo vhodnější a ostatně jest to věcí uvážení soudu druhé stolice, zdali se u něho má řízení doplniti a věc přímo rozhodnouti, jest napadené usnesení ospravedlněno.

Čís. 6378.

Věřitelstvu nelze soudem uložiti, by dalo správci úpadkové podstaty zálohu k vedení sporu.

(Rozh. ze dne 19. října 1926, R I 600/26.)

Úpadkový komisař uložil věřitelstvu, by složilo správci úpadkové podstaty zálohu k vedení odpůrčího sporu. Rekursní soud (vrchní